

Měsíčník Host
Literatura, kultura, společnost
červen 2025
125 Kč

6

TÉMA
K čemu
jsou
pohádky?

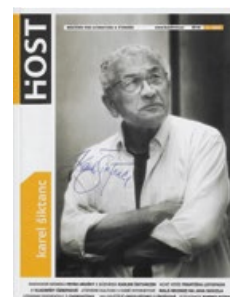
ROZHOVOR
V. Jermolenko
Úkol ukrajinského
Fausta

BONUS
Papež František
Dopis o úloze
literatury ve formaci

REPORTÁŽ
Sufian Massalema
Večer před
mauzoleem

ZAHLADKO
VLASTNĚ SI
TAK ÚPLNĚ
NEPATŘÍME

HOST UŽ více než sto let

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost
Číslo 6 | 2025, ročník XLI
Vyšlo v Brně 9. června 2025
Beethovenova 4, Brno, 602 00
tel.: 725 606 144
objednavky@casopishost.cz
www.casopishost.cz
Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host
(IČ 48 51 48 53),
s laskavou finanční podporou
Ministerstva kultury ČR
a statutárního města Brna ■ | ■ | ■ | ■ | ■

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine
(www.eurozine.com) EUROZINE
Registrováno Ministerstvem kultury ČR
pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938
Vychází 10× ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor
Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora
Josefína Formanová | redaktorka
Václav Maxmilián | redaktor
Ondřej Nezbeda | redaktor
Frederika Halfarová | produkce
Alena Němcová | jazyková redaktorka
Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny
Matěj Málek | grafická úprava a sazba
David Konečný | fotograf
Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,
Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,
Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,
Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vizina

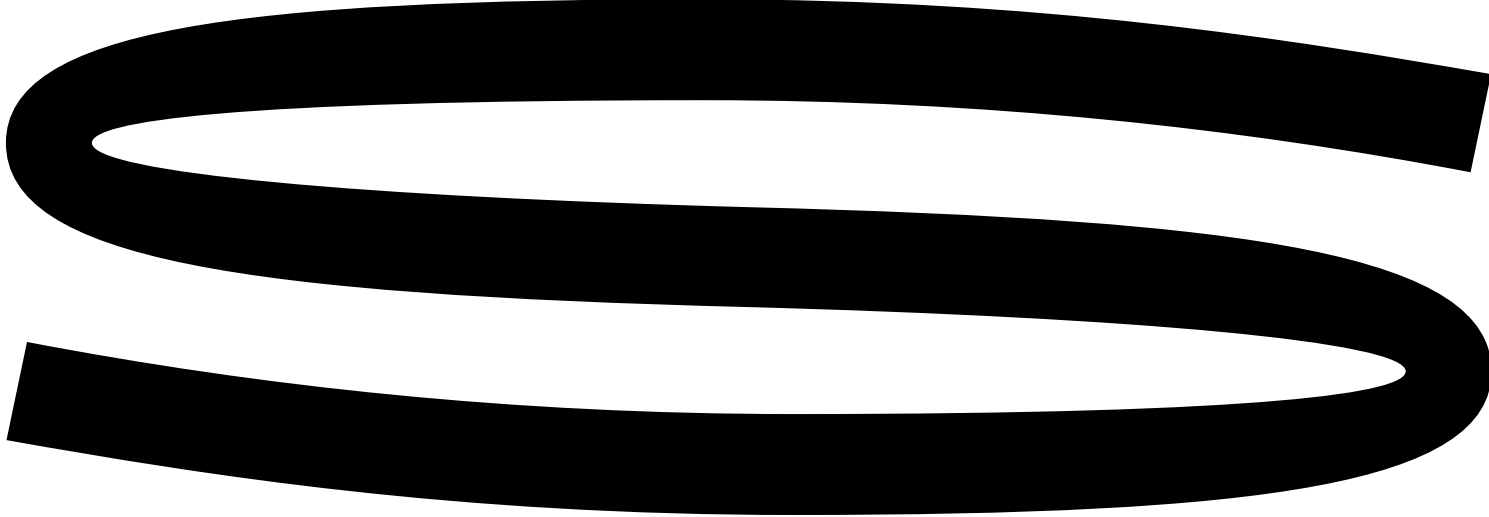
Písmo | Kunda (Superior Type)
a Atyp (Suitcase Type Foundry)
Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)
a Holmenn (70 g/m²)
Foto na obálce | David Konečný
Ilustrace | Bessa

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč
Předplatné na www.h7o.cz/predplatne
nebo telefonicky na čísle 775 995 695:
tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,
tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha
a První novinová společnost, a. s., Praha
Zasílání předplatného zajišťuje firma
SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

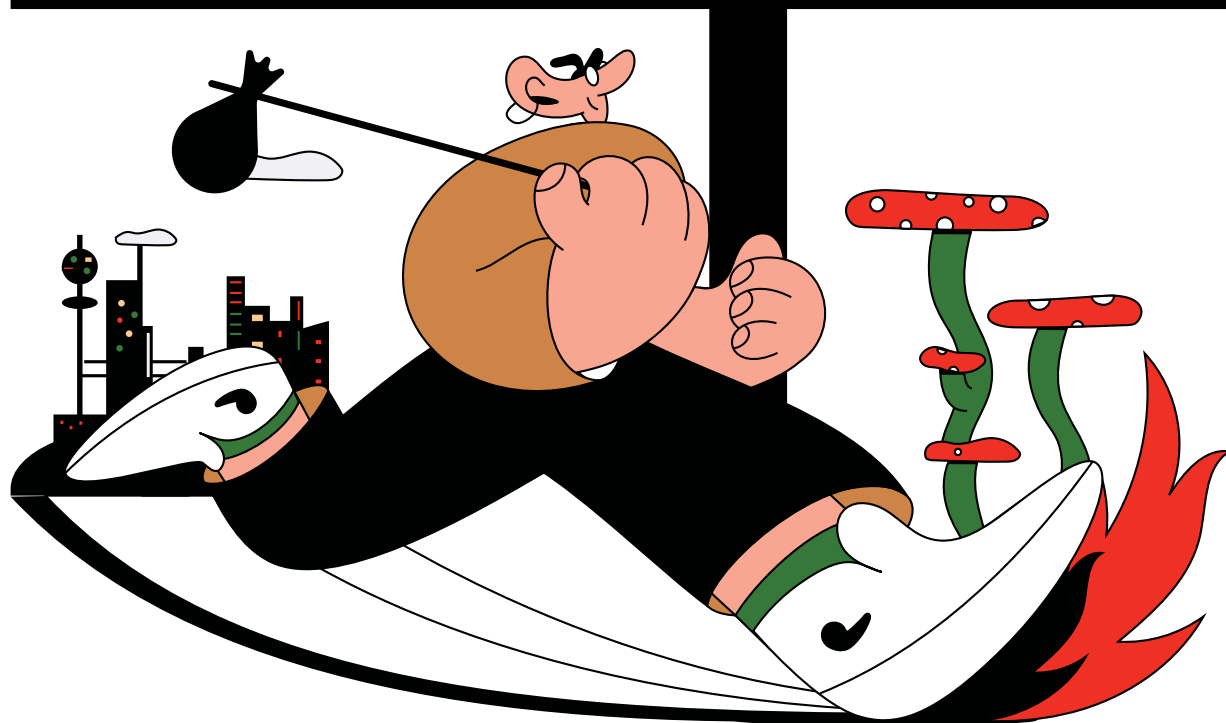
MYSLET UPROSTŘED VÁLKY

Jan Němec

„Vždycky jsem věčně vězel v knihách, myšlenkách, představách. Když jsem se ocitl tváří v tvář dějinám — a dějiny, to jsou činy —, bylo mi jasné, že to nestačí. Dnes vedu univerzitní kurz filosofie, kde probíráme nejrůznější literaturu včetně fikce,“ říká ukrajinský filosof Volodymyr Jermolenko v rozhovoru s Josefínou Formanovou. Je to silné čtení: myslitel uprostřed války. Co z jeho průpravy obstálo a co ne? Proč vyměnil Foucaulta za drama? Ukrajinská témata v *Hostu* přinášíme od začátku ruské invaze, a tím pádem je cítit i ta proměna: od prvotního šoku přes otřesná svědectví až k hlubokým reflexím. Kdyby to nebylo tak strašné, mohlo by to být fascinující: kolektivní trauma v přímém přenosu, prolnuté snahou se s ním vypořádat, například i pomocí literatury. Ve vši té hrůze je to jedna dobrá zpráva: knihy tu skutečně nejsou jen tak, pro ukrácení dlouhé chvíle. Že dokážou víc, než od nich obvykle žádáme, o tom na následujících stránkách mluví krásně i papež František. Červnový *Host* provází velké vnitřní napětí, kéž se nevylučuje s klidným létem našich čtenářů.

BONUS

- 8 Dopis papeže Františka o úloze literatury ve formaci

OSOBNOST

- 15 Vlastně si tak úplně nepatříme. S Irynou Zahladko o četbě autorek, ukrajinské literární scéně a domu z dětství

KONTEXTY

- 24 Jakub Polách: Krásná, umírající, romantická, nepochopená. O ceně Nejkrásnější české knihy roku, designu v Česku a podobě krásy

TÉMA POHÁDKY

- 32 Václav Janošík: Alegorický obrat a návrat do dějin. O pohádkách na konci liberální éry
38 Agáta Nezbedová: Pohádkář s vážnou tváří. O Hansi Christianu Andersenovi, dimenzích jeho pohádek a jejich překladech
42 Když koblihy lámaly kletby. O propojení pohádek, reklamy a konzumu v Československu
46 Marie Zavadilová: Most a brána. Jak se z pohádek stává literatura? Skrze obrázky
47 Daniela Vodáčková: Příležitost se zhlédnout. Pohádkové síly a psychoterapie

REPORTÁŽ

- 48 Suľian Massalema: Večer před mauzoleem. Mezi Mezopotámií a Irákem

BELETRIE

- 61 **ateliér** Tono Stano
63 **básník čísla** František Dryje: Proflákaný čas
71 **povídka** Dora Kaprálová: První a poslední v životě Achlebenských. Mikropříběhy z městečka, kterým protéká říčka Eine
78 **nová jména** Nela Haluzová: Kdybych byla betonem

ROZHOVOR

- 82 Úkol ukrajinského Fausta. S ukrajinským filosofem Volodymyrem Jermolenkem o myšlení v paradoxech, neekologické vině či mýlkách Evropy

ESEJ

- 88 Míla Janišová: Moudré jako čas a hrdé jako souboj. Příběh arabského písma

HISTORIE

- 94** Michal Jareš: Malé české verneovky.
Sto let hmyzího cyklu Josefa Haise Týneckého

KRITIKY

- 102** Lucia Berlinová: Večer v ráji (Jana Šrámková)
104 Moisés Naím: Pomsta mocných. Jak autokraté
v 21. století přetvářejí politiku (Václav Sklenář)
106 Sára Zeithammerová: Svatá (Kryštof Eder)
108 Luigi Zoja: Paranoia. Dějiny nepíší vítězové
(Zbyněk Vybíral)

RECENZE

- 110** Josef Pánek: Portrét vědce v systému
postindustriální společnosti (Kryštof Eder)
111 Annie Ernauxová: Hanba / Zamrzlá žena /
Máme kolem sebe pořád tmu (Jan Němec)
112 Max Lobe: Daleko od Doualy (Míla Janišová)
113 Helle Helle: Hafni vypráví (Agáta Nezbedová)
114 Jaromír Typlt: Pouzdří (Libor Staněk II.)
115 Fritz von Herzmanovsky-Orlando: Pan Děsikůň
v růžové pavučině (Jan Musil)
116 Jeff Goodell: Vedro. Život a smrt na spálené planetě
(Ondřej Nezbeda)
117 Ásne Seierstad: Afghánci. Tři příběhy z jedné země
(Sára Vybíralová)

SLOUPKY

- 6** **názor** Jan Němec: Tak surové, tak drsné
7 **vlastiběda** Aleš Palán: Napoleon, výstražník a hlavy
na kulech
13 **mikrostop** Jan Němec: Oholil ho papež
23 **hranice** Alena Machoninová: Za mediální realitou
23 **zevnitř** Emma Kausc: Rozrušit dobu, vztyčit nové prožívání
29 **druhá vášeň** Petr Hruška: Pojte-ží, pojte-ží... džong!
56 **paratext** Matěj Málek: Poctivou sazbou monopolu vstříc
93 **manuál** Jakub Čapek: Manuál k Janu Patočkovi
99 **laboratoř** Jan Váňa: Jak neobdržet cenu
100 **perspective** Petra James: Bojíte se úpalu?
119 **atašé** Ondřej Nezbeda: Buď jako Sókratés!
124 **meme** Jakub Jetmar: Cool politbyro

4 **hostpot** Statusy
5 **zprávy**
59 **madlenka** Apoleny Vybíralové
118 **rozečteno** Tipy redakce

DOPIS PAPEŽE FRANTIŠKA O ÚLOZE LITERATURY VE FORMACI

Franciscus

Není samozřejmostí, že se římským biskupem stane člověk, jemuž mohou naslouchat i ti, kteří se nepovažují za katolíky, či dokonce ani ne za křesťany. Papež František takovou osobností byl. Jako připomenutí jeho odkazu přinášíme jeho rok starý list, který hovoří o úloze literatury v lidském životě.

FRANCISCS

Mikrostop

OHOLIL HO PAPEŽ

Jan Němec

Jestliže jsme se v tomto čísle *Hosta* rozhodli přetisknout „Dopis papeže Františka o úloze literatury ve formaci“, není to proto, že bychom v redakci kolektivně konvertovali. Důvody jsou úplně jiné. Nebudu mluvit o tom, jak jsem do příští grantové žádosti zatoužil do okruhu našich autorů zařadit i papeže. Jde spíše o tohle: ačkoli František v titulu svého dopisu mluví o úloze literatury ve formaci, rozuměj kněží, ve skutečnosti napsal krásný esej o místě literatury v životě člověka — toho povolaneého i toho nepovolaneého, pokud někdo takový existuje.

„Když přemýšlím o literatuře,“ píše František, „vzpomenu si na to, co říkával svým studentům velký argentinský spisovatel Jorge Luis Borges: ‚Nejdůležitější je číst, vstoupit do přímého kontaktu s literaturou, ponořit se spíše do živého textu, který máme před sebou, než se upínat na myšlenky a analytické výklady.‘ A Borges tuto myšlenku svým studentům vysvětloval tak, že možná zpočátku budou rozumět jen málo z toho, co čtou, ale v každém případě uslyší ‚něčí hlas‘. To je definice literatury, která se mi velmi líbí: *naslouchat něčemu hlasu*.“

Mohlo by se zdát, že František zde pouze improvizuje na zadané téma. Tu cituje Celana, tu Borgese, tu Prousta, jako v nějaké plošinovce poskakuje po fundamentech literatury dvacátého století. Františkov vztah k tělu, které se stalo slovem, jak by snad šlo vystihnout život spisovatele, se však utvářel překvapivě osobně. Už v minulém čísle *Hosta* Tomáš Sixta psal o tom, jak dobrým čtenářem František byl. František však byl i dobrým přítelem těch, které četl.

Jorge Luis Borges a Jorge Mario Bergoglio se seznámili přesně před šedesáti lety, během pozdního jara roku 1965. Jezuita Bergoglio tehdy pozval nejslavnějšího argentinského slepce do svého semináře, aby budoucím kněžím otevřel literární zřídla. Borges byl agnostik s ostrým jazykem, a snad aby zjistil, jaký materiál před sebou má, požádal seminaristy, aby každý napsal povídku. Podle mě byl skeptický. Ale úroveň vzniklých textů ho natolik překvapila, že je spolu se svým hostitelem shrnul do sbírky, k níž sám napsal předmluvu.

Tihle dva editoři se mi líbí: slepý agnostik a budoucí papež. Pokušení nevidět v tomto nepravděpodobném spojení předzvěst Františkova pontifikátu je hodně velké. Bylo by to už příliš napsat, že básník i papež jsou editory lidských srdcí?

Jednou přišel Bergoglio vyzvednout Borgese do hotelu, ale spisovatel ještě nebyl připravený. Nestihl se oholit, i požádal mladého jezuitu, zda by mu s tím nepomohl. Stalo se tak se samozřejmostí, s níž Ježíš v evangeliu svatého Jana umyl nohy učedníkům. Borges se ke svému vlastnímu Bohu odebral už v roce 1986, takže se to nikdy nedozvěděl — že ho oholil papež. Jinak by o tom musel napsat povídku.

Autor je šéfredaktor *Hosta*.

**S Irynou Zahladko o četbě autorek,
ukrajinské literární scéně a domu z dětství**

VLASTNĚ SI TAK ÚPLNĚ NEPATŘÍME

Text Václav Maxmilián
Foto David Konečný

Za sbírku *Jak se líčit v nemoci* obdržela Cenu literární kritiky, přestože česky se naučila teprve před několika lety. Předkládá v ní prožitky, o nichž je obtížné mluvit v rozhovorech. A možná to ani není třeba — umělecké dílo hovoří samo za sebe a není pobídkou k dalšímu odhalování. Kromě toho je mnoho jiných věcí, o kterých s Irynou Zahladko mluvit lze. Například proč celý loňský rok četla jen a pouze autorky.

Žadanův román *Depeche Mode* popisuje devadesátky v Charkově. Tam je myslím ta chudoba docela dobře viditelná.

Tenhle Žadanův román je spíš o jeho divokém mládí. Je možné, že je to tam vidět, ale já myslím, že takhle vypadaly devadesátky pro osmnáctiletého kluka, kterým tehdy Žadan byl. V mé knize budou určitě jiná témata. A bude zasazená do současnosti. Ústřední postavou bude realitní makléřka, která domem provádí zájemce

a vypráví jim přitom takové magicko-realistické příběhy o lidech, kteří tam žili.

Na konci tvého medailonku je uvedeno, že pracuješ s tezí, že osobní je politické, politické je osobní. Což je idea, která pochází z textu Carol Hanish a je spojena s druhou vlnou feminismu. Chápeš ji jako základní způsob života, nebo se propisuje do tvorby? Žádné z těch témat není nijak odpojené od reality. A realita je vysoce politická.

Vlastně realita nemůže být nepolitická. Válka je politická věc. Ale nemoc taky, protože nemocnice je byrokratický mechanismus, je to do značné míry úřad. Myslím, že je to tak všude, že si vlastně tak úplně nepatříme a o našich tělech často rozhoduje jiná moc. Ano, nějaká rozhodnutí děláme, ale vždy jen do určitého bodu nebo do určité situace, kdy už jsme v moci něčeho jiného. Je to teze, která sama sebe naplňuje. ●

Iryna Zahladko (nar. 1986) je česko-ukrajinská básnířka a překladatelka, vystudovaná teoretická fyzička, od roku 2019 žije v Praze. Vydala dvě knihy v ukrajinštině, jednu v polštině a dvě básnické sbírky v češtině: *Tváření* (Protimluv, 2023) a *Jak se líčit v nemoci* (Bílý vígvam, 2024), za niž v březnu letošního roku obdržela vůbec první Cenu literární kritiky za poezii. Má za sebou publikace v řadě časopisů, vydávání zínů, organizování festivalů, kurátorství výstav, slamy, performance a různé kolaborace s autorstvem napříč českou a ukrajinskou uměleckou scénou. Ve své tvorbě posledních let pracuje s tezí, že osobní je politické a naopak.

DACHER KELTNER

Úžas

Každodenní ohromení, které mění život

PŘEKLAD JAN ŠKROB

Zatímco emoce jako strach byly důkladně prozkoumány, úžas zůstával opomíjený. V knize Úžas americký psycholog Dacher Keltner zkoumá tuto silnou emoci, její neurologické základy i pozitivní dopad na duševní zdraví, empatii, kreativitu a vztahy. Ukazuje, jak úžas posiluje tělo, mysl i společenské vazby, a že jeho hlavními zdroji jsou činy druhých, příroda a spiritualita. Kniha je praktickým průvodcem, jak úžas rozvíjet v každodenním životě a je to zároveň návod na cestu ke silnějšímu spojení se sebou i s ostatními, k hlubšímu smyslu a radosti.

obchod.portal.cz

okraje

12. ročník multižánrového festivalu

 KNIHOVNA
na vlnách

2025

 19/6 -10/7
Lod' (A) VOID FLOATING GALLERY / Výtoň, Praha 2
Od 19.00

19/6
Práce i život na okraji zájmu či důstojnosti
Šárka Homfray, Kateřina Nedbálková, Saša Uhlavá

3/7
Vnitřní i vnější krajina poezie
Lenka Chýle, Ivona - Jogínka z domečku

24/6
Jsou odlišní i podobní zároveň
Simona Bohatá, Petra Dvořáková, František Voldřich

8/7
Byli jsme tu vždycky
Filip Titlbach

1/7
Balanc
Petr Bouška a Markéta Šetinová

10/7
Okraje, které zanikají
Literární pouť

mlp.cz/navlnach
vstup zdarma

Městská knihovna v Praze

 PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

O ceně Nejkrásnější české knihy roku,
designu v Česku a podobě krásy

KRÁSNÁ, UMÍRAJÍCÍ, ROMANTICKÁ, NEPOCHOPENÁ

Jakub Polách

Ocenění Nejkrásnější české knihy roku letos slaví šedesát let. Soutěž vyzdvihuje to nejzajímavější z tuzemského knižního designu — a tím zároveň utváří estetickou normu toho, co je na knihách krásné. Zdá se však, že to není krása pro všechny.

Některé knihy jsou krásné, ale některé knihy jsou nejkrásnější. V Památníku národního písemnictví si nad touto volbou lámou hlavy každoročně už od roku 1965 v rámci udělování Nejkrásnější československé a později české knihy roku. Za tu dobu se toho na poli knižního designu i jeho oceňování událo hodně.

Lidem navrhujícím knihy byly nasazovány masky romantických úpravců či sazečských celebrit, které podle nejnovějšího obratu celou dobu skrývaly prekarizované slzy nevyspalé kreativní třídy. Proměňovala se role knižních designérů a proměňoval se také vkus, s nímž společnost v různých dobách k hodnocení krásy přistupovala. Popularita ankety o nejlepší knihy přitom dokládá, že tisk ještě není ani zdaleka mrtev. Minimálně pro část čtenářů, kteří nejkrásnější knihu považují za garanta dobrého vkusu a kvalitního řemesla. Daří se však soutěži reflektovat nastíněné proměny oboru v rámci oceňování práce těch, jimiž navržené obálky zdobí výlohy knihkupectví? A pro koho ta krása nakonec je?

GESTA GÉNIŮ

Výmluvnou zprávu přinesl paradoxně pohled do minulosti. Památník se letos rozhodl bilancovat a v rámci šedesátého výročí ankety ve spolupráci s výstavním a dokumentárním projektem *Identita* oslovil odbornou veřejnost, aby zvolila Nejkrásnější knihu století. Do finálního výběru se probojovalo deset titulů a tím vítězným se stal dvacetikilový, v kůži vázaný foliant *Šumava umírající a romantická* z roku 1931. Další místa pak obsadila díla v knižní úpravě Karla Teigeho, Oldřicha Hlavsy, Vojtěcha Preissiga nebo Václava Ciglera. Výběr těch nejlepších je žánrově

pestrý a zahrnuje beletrii, pohádky, odbornou literaturu, katalog nebo autorské knihy, které vyšly mezi lety 1924—1983.

Co o stavu knižní úpravy a způsobu oceňování říká fakt, že se mezi deset titulů s největším počtem hlasů neprobojovala žádná publikace vydaná za posledních dvaatřicet let? Částečnou odpověď může nabídnout zmiňované stáří soutěže. S ohledem na vznik ceny v polovině šedesátých let působí rozhodnutí zaměřit se převážně na tituly z doby před vznikem ceny jako logická snaha dodatečně ocenit a zviditelnit tvorbu, která k tomu předtím nedostala příležitost.

Katalog *Kniha100* hned v úvodu upozorňuje, že hodnotit krásu knih napříč stoletím je troufalé rozhodnutí a nemůže obsáhnout šíři přístupů ke knižní úpravě, které se za tuto dobu vystřídaly. Výběr proběhl formou ankety, v rámci níž byli osloveni profesionálové z řad grafiků, ilustrátorů, nakladatelů, typografů či pedagogů. Každý z nich vybral tři nejlepší knihy. Tituly, které dostaly alespoň dva hlasy, se nakonec objevily ve finálním žebříčku — shoda mezi oslovenými tak byla nebývalá. V doprovodném katalogu potom ke každé knize napsal medailon vybraný odborník.

Pedagogové, typografové, grafičtí designéři či ilustrátoři si na jednotlivých titulech pochvalují dřevorytové předsádky či oboustranně potištěné rozkládací přebaly. Grafický designér Pavel Noga vyzdvihuje na Váchalově *Šumavě umírající a romantické* monumentálnost a tvůrčí komplexnost, která nemá obdoby. Nakladatel Bedřich Toman hovoří o kongenialitě textové a obrazové části *Zahrady* Jiřího Trnky v úpravě Lumíra Ševčíka. Další autoři vzdávají hold syrovým technikám leptu nebo pěkným průsvitkám a oceňují

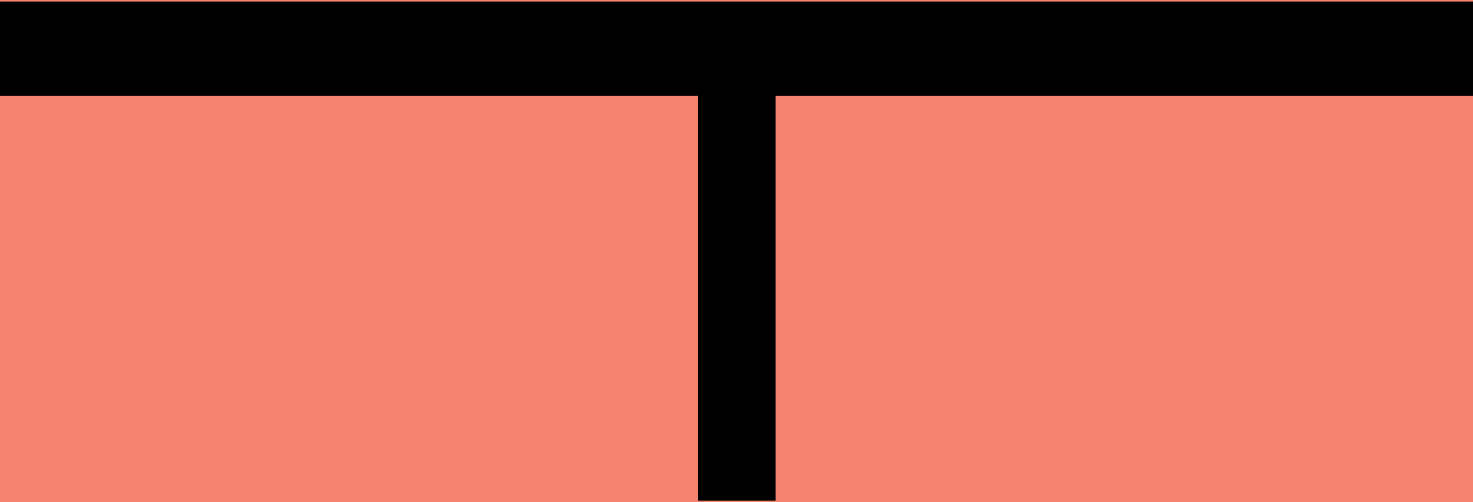
translucentní plastové obálky. Krásu jednotlivých děl tak představují primárně v detailech řemeslné dovednosti, zručnosti či ve vhodné kombinaci vysázeného textu a ilustrací. Hodnocení sjednocuje romantizující perspektiva vyzvedávající gesta geniálních tvůrců, kteří jednotlivé knihy svým autorským přístupem vhodně obohatili.

Není se tak čemu divit, že porotce nejvíce ohromil právě Josef Váchal a jeho *Šumava umírající a romantická* — co je romantičtější než po mnoha letech putování krajinou vyznat Šumavě lásku v dojemném textu, vytvořit pro něj vlastní písmo, knihu jím vysázet, doplnit sedmdesáti čtyřmi barevnými dřevoryty a ručně svázat do celokožené vazby?

MAZLENÍ SE HŘBETY

Hodnocení krásy napříč staletím by si však možná zasloužilo trochu více než pouhé dojmání nad vizuálními a haptickými vjemy. Medailony zdůrazňují autorský charakter, jež konkrétní úpravce dané knize vtiskl, zcela však postrádají hlubší vhled, který slibuje předmluva — čili kontextové a historické srovnání bohatě dekorované secesní knihy nebo konstruktivistické experimenty s knižní produkcí ze sedmdesátých a osmdesátých let.

Desítka knih nakonec nabízí výběr, který se zmíněnými styly minimálně inspiroval, ale v jádru hodnocení všech textů nenajdeme kontext, jenž by knihy k parametrům dobového vkusu vztahoval. Stručně řečeno je tak Nejkrásnější kniha století přehlídkou knih, které se líbí lidem, co dnes dělají knihy. Neměli bychom mít však na odbornou veřejnost poněkud větší nároky? Kontextualizace jednotlivých knih

ALEGORICKÝ OBRAT A NÁVRAT DO DĚJIN

Václav Janoščík

POHÁDKÁŘ S VÁŽNOU TVÁŘÍ

Agáta Nezbedová

KDYŽ KOBLIHY LÁMALY KLETBY

O propojení pohádek, reklamy a konzumu v Československu

MOST A BRÁNA

Marie Zavadilová

PŘÍLEŽITOST SE ZAHLÉDNOUT

Daniela Vodáčková

K ČEMU JSOU POHÁDKY?

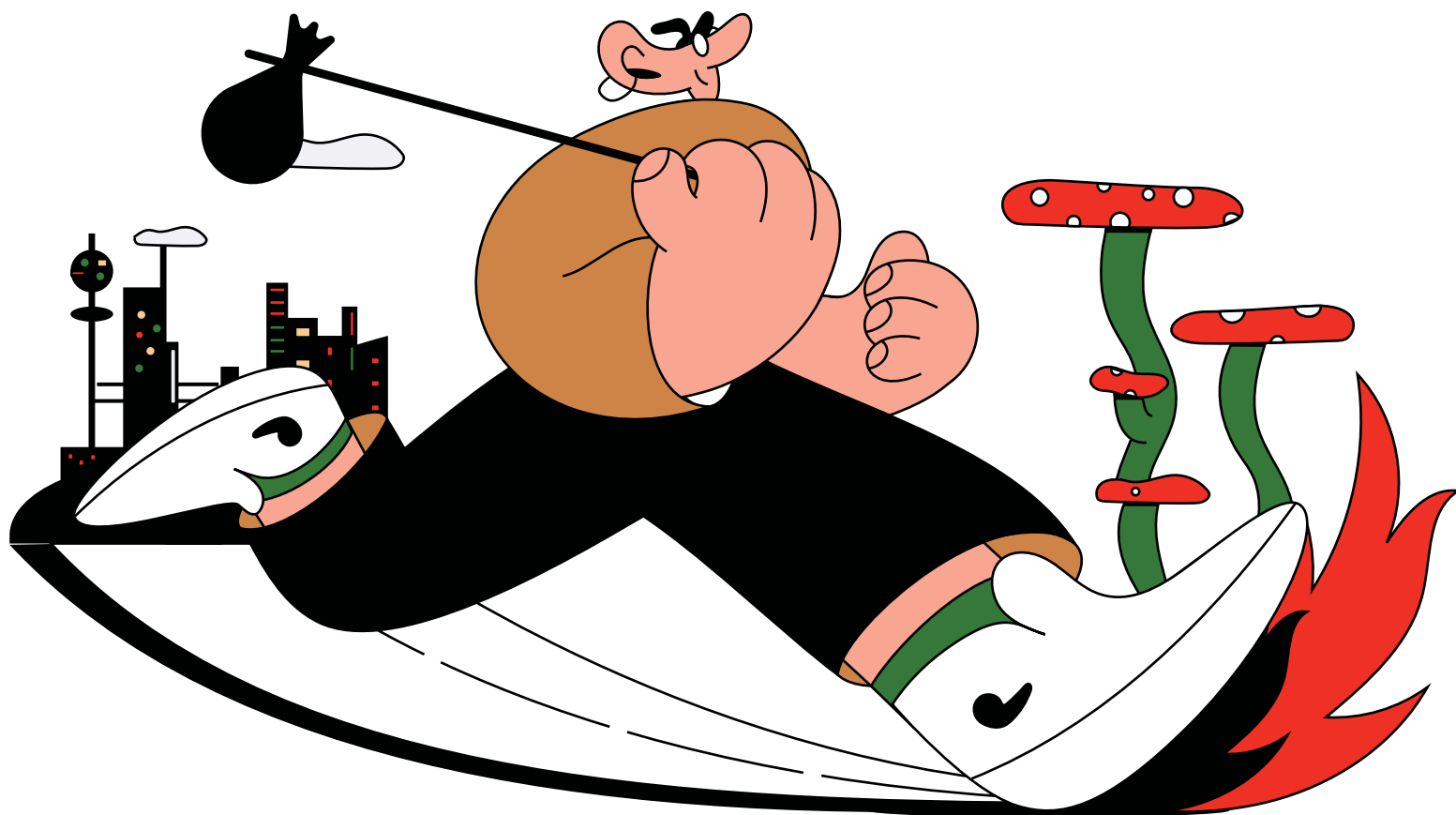
Ilustrace Bessa

Jsou tu pořád s námi, jako základy veškeré znalosti i návody připravené k použití. Pohádková vyprávění jsou všudypřítomná a povědomá do té míry, že se na ně občas shlíží. Pche, vždyť jsou to jenom pohádky! Opak je pravdou — stále jde o prostor přijetí, útěchy, hrůzy, subverze či imaginace. Jen se občas musí hledat na nečekaných místech.

ALEGORICKÝ OBRAT A NÁVRAT DO DĚJIN

Václav Janošík

POHÁDKÁŘ S VÁŽNOU TVÁŘÍ

Agáta Nezbedová

Zvídává mořská víla Ariel zatouží po životě nad hladinou, kde se zamiluje do krásného prince. Následuje vlnobití srdceryvných emocí, osudových pohledů a šplouchání mořské pěny. Statečná víla se musí utkat se zlou čarodějnici a ta nakonec padá do hlubin, jako všechno zlo, které podcení sílu lásky. Vysněného prince si Ariel za zvuků fanfár vezme za muže, její otec nad hladinou trojzubcem vykouzlí blyštivou duhu a mořský lid zatlačí nejdnu slzu. To je pohádka *Malá mořská víla* v podání Walta Disneyho. Originální předloha ovšem happy endem nekončí. Po proměně v člověka bolí mořskou vílu každý krok, „jako by našlapovala na špičatá šidla a ostré nože“, princ se ožení s jinou a víle nabídne, že může před jeho ložnicí spát na rohožce, jako pes. Zpátky do moře se víla může vrátit pouze pod podmínkou, že svého milého probodne nožem a jeho krev si potřísní nohy. Odmítne, a tak ji čeká nenávratná proměna v mořskou pěnu. Protože ale prince prokázala milosrdenství, smí tři sta let sloužit lidem jako dcera vzduchu, pak se její duše stane nesmrtelnou, jak od počátku toužila. Toto je Andersen.

Význam a smysl příběhů dánského spisovatele neuhladel jen Disney. Uhlazovalo mnoho dalších autorů, kteří Andersena namísto z dánštiny převypravovali nebo překládali přes jiné jazyky. Knih, které se za Andersenovy pohádky vydávají,

vyšlo nespočet a mnoho z nich se dopouští hrubých zásahů do stylu i obsahu. V originální pohádce *Císařovy nové šaty* je například napálen král i poddaní a vítězí dva šprýmaři, kteří si nacpali kapsy zlatem a hedvábím. V převyprávěných verzích je však překladatelé trestají a nechávají vsadit do žaláře.

Podobná zkreslení se v českých překladech týkají i Andersenova rytmického jazyka, mění se tón i styl. Nejvýrazněji asi v pohádce *Křesadlo*, jejíž úvod skandinávista František Fröhlich překládá: „Po silnici maširoval voják, ráz dva, ráz dva, na zádech tornu a po boku šavli, byl totiž ve válce, a teď se vracel domů.“ V knize, kterou v roce 2004 vydalo nakladatelství Rebo a nazvalo *Hans Christian Andersen. Nejkrásnější pohádky*, ovšem Vladimír Hulpach převypravuje docela jiný text: „Konečně pustili vojanští páni toho soldáta domů! Nevím sice, jak dlouho jim sloužil — možná deset, snad patnáct let (a sloužil vždy statečně), ale poněvadž se nestal důstojníkem, nýbrž docela obyčejným „uchemí“, ani žádné výslužné mu nedali.“

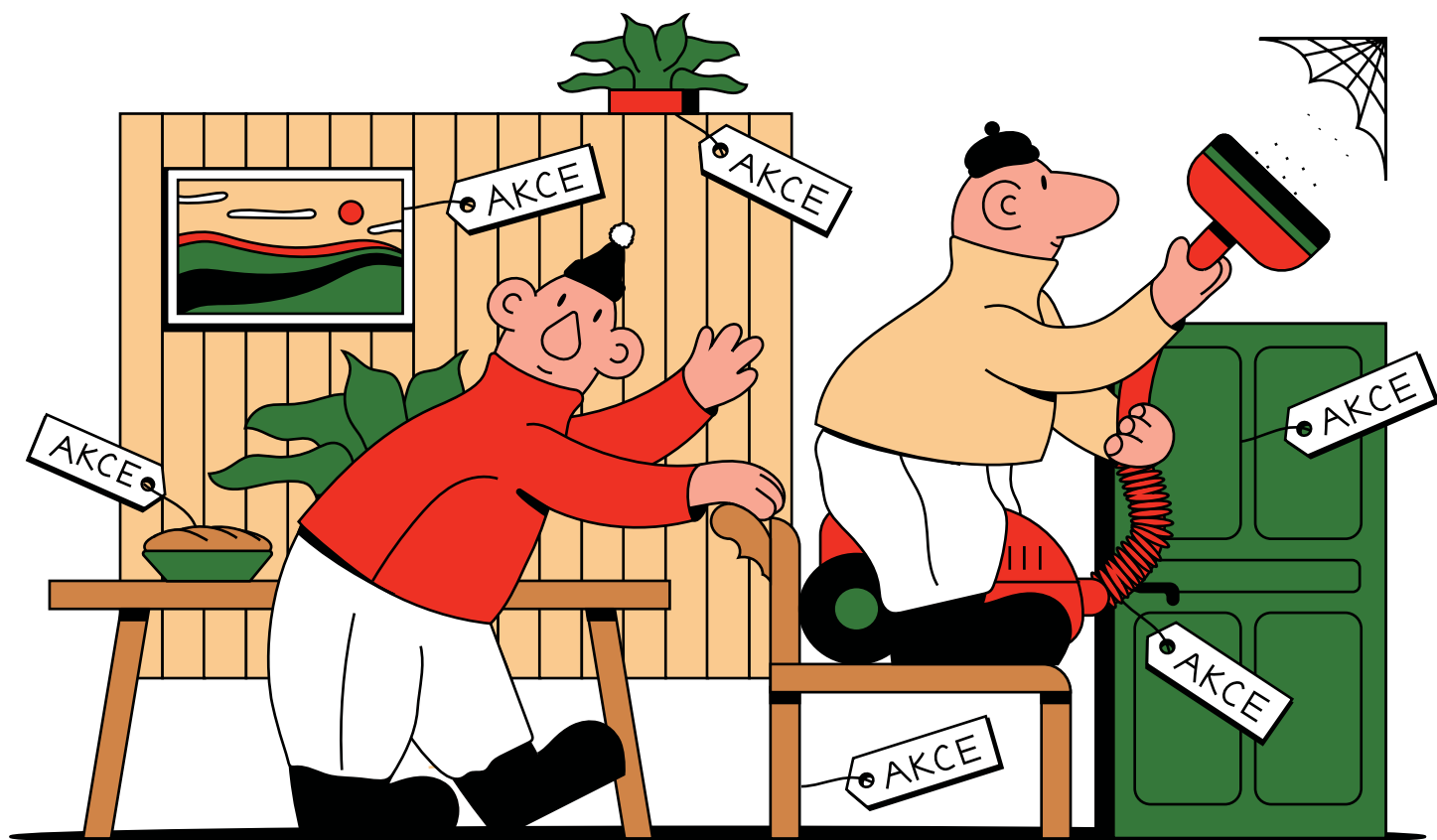
Kdo chce číst pravého Andersena, měl by proto sledovat tiráž a překladatele. Od roku 1945 vyšlo — vedle desítek převyprávění a překladů přes polštinu, angličtinu i maďarštinu — pouze šest vydání, která překládali poučení skandinávisté. Až letos, po více než sto letech od prvního českého

vydání téměř všech Andersenových pohádek (1914), pak můžeme číst všechny Andersenovy pohádky v souborném vydání nakladatelství Koduček s názvem *Pohádky a příběhy — kniha první, kniha druhá a kniha třetí a poslední*, a to ve výborném překladu skandinávistů Františka Fröhliche a Heleny Březinové, který doprovází mimořádné celostránkové ilustrace Filipa Pošivače. Ty odkazují ke klasickým akvarelovým ilustracím i k Andersenově vášni pro látky a vystříhování z papíru. Helena Březinová, která je také autorkou odborné andersenovské publikace *Slavíci, mořské víly a bolavé zuby* (Host, 2018), navíc každý díl opatřila krátkým doslovem.

Můžeme se tak konečně setkat s Andersenem, jaký je — nesentimentálním, mnohoznačným, ironicky poetickým. Ostatně proti naivně romantickému čtení svých příběhů se stavěl už on sám. Původně své texty, které vydával od roku 1835, sice opatřoval podtitulem „Vyprávěné dětem“, o pár let později od toho ale upustil. „Žádný sochař mě nezná, neviděl mě číst, neví, že za sebou nikoho nesnesu, že děti nemám za zády, na klíně ani na kolena; že mé pohádky jsou stejně tak pro starší publikum jako pro děti, ty rozumí jen stafáží a teprve ve zralém věku je pochopí jako celek. Že naivní jsou mé pohádky jen zčásti, že jejich soli je humor,“ napsal v dopise sochaři Augustu Saabyemu.

KDYŽ KOBLIHY LÁMALY KLETBY

Text Zdeněk Staszek

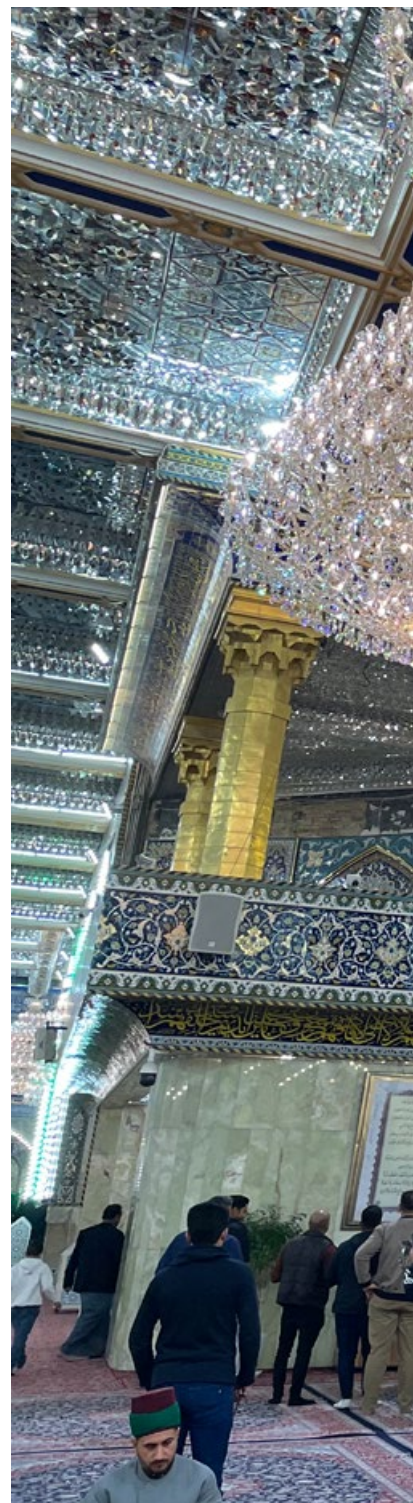

VEČER PŘED MAUZOLEEM

Text a foto Sufian Massalema

Bylo by chybné omezovat se v pohledu na Irák prizmatem válečných konfliktů, kterými si země v posledních bezmála čtyřiceti letech prošla. Místo toho je možné projít místy, jejichž historie sahá až k začátku civilizace. A setkávat se s kulturou, o níž má západní člověk stále jen omezenou představu.

Na rozdíl od Damašku nebo Bejrútu není Bagdád starověkým městem. Jeho založení se datuje k osmému století našeho letopočtu, přičemž měl sloužit jako nové hlavní město Abbásovského chalífátu. Vladař al-Mansúr ho nechal vybudovat necelých třicet kilometrů od perského Ktésifónu, který byl tou dobou již v ruinách.

Řeka Tigris, protékající svým mírným tokem městem, se během jarních dešťů vylévala z koryt a zaplavovala roviny a nížiny středního a jižního Iráku úrodným bahnem. Toto bahno však v minulosti sloužilo i jako stavební materiál a z pálených cihel se budovalo v podstatě vše od běžných domů po tržnice, knihovny a lázně. Vlastností takových cihel je, mimo jejich dostupnost,

i křehkost tváří v tvář nevyhnutelnému proudu času i řeky. Tigris, zdroj obživy pro obyvatele Bagdádu, tak skrze opakované záplavy zapříčinil i postupné zničení velké části historických budov, z nichž se téměř žádná do současnosti nedochovala. Existují zbytky bagdádských hradeb (například Báb al-Wastání) nebo školy Mustansiríja, ale jsou silně zrenovované. Funkčně jsou to hlavně

↑ Mauzoleum imáma Husajna, Karbalá

Nakladatelství PROSTOR uvádí

Marta Molnarová: Tajný život slunečnic

Po smrti milované babičky nachází Emsley tajemný sešit s příběhem Johanny Bongorové, švagrové Vincenta van Gogha. Johanna po manželově smrti zůstala sama s malým dítětem a bez prostředků, přesto se rozhodla zasvětit celý svůj život tomu, aby světu představila odkaz geniálního malíře. Dva ženské osudy se v silném, vrstevnatém románu prolínají napříč staletími v příběhu o odvaze, sněh, bolesti, lásce, ztrátách i nových začátcích.

Vychází
12. června

Ivan Lupták: Pan Bůh a paní Bohová mají krizi

V křehkém příběhu pojatém jako vzpomínky na dětství a dospívání sledujeme hlavního hrdinu od jeho šesti let až do období formální dospělosti. Julius vyrůstá jako jedináček v nefunkční rodině poznamenané konflikty mezi rodiči a dalšími problémy. Vážná témata vztahů, ztráty blízkých, dospívání a hledání identity Lupták protkává nenásilným a originálním humorem a vyslovuje se k univerzálním otázkám lásky a sebepřijetí.

Nakladatelství založené v prosinci 1989

P R
O S T
O R

Dáváme kvalitním knihám prostor

Claire Kilroyová: Pozor! Pohov!

Naléhavý a niterný román o mateřské lásce, ale také o úzkosti a pochybení. Vypravěčkou a hlavní hrdinkou románu je matka, jež vychovává své první dítě. Své mateřství zvládá jen s vypětím všech sil. Její vyprávění představuje pozorné a pravdivé vylíčení zdánlivě triviálních „bojů o přežití“ ženy, která je trvale nevyspalá, mnohdy netuší, proč její dítě pláče a co ho trápí, a navíc se jí od manžela nedostává pomoci ani velkého pochopení.

Johanna Sebauerová: Mizíme

Jak těžké je zmizet z moderního světa? Nincshof, malá vesnice na rakousko-maďarském pomezí, by měla být zapomenuta. Takový je plán tří mužů, kteří chtějí utéct realitě hektické moderní doby. Když o nich nikdo nebude vědět, mohou oni i celá vesnice žít po svém a v klidu. Odstraňují cedule s názvy ulic, ruší místní akce, odhánějí otravné cykloturisty. Zdá se, že všechno jde jako po másle. Dokud se ovšem v Nincshofu nečekané objeví narušitelé z města.

Výjimečné knihy, silné příběhy

PRAHA

KINO Aero Světozor Přítomnost

AEROKIN

BRNO

Scalní letňák: Janáček

Inzerce

14-20 7 2025

Karlovy Vary
International Film Festival

**OFICIÁLNÍ OZVĚNY
59. MFF KARLOVY VARY
SARYVARY.CZ**

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

Praha /||

B | R | N | O |

NdB
Národní
divadlo
Brno

EUROPEAN
CINEMA
Creative Europe MEDIA

RADIO
1

OP
cz

Rádio Praha
Český rozhlas

heroine

FINMAG

HEYFOMO.CZ

czechmag

expats.cz

**FRANTIŠEK
DRYJE**

Básník čísla

**NELA
HALUZOVÁ**

Nová jména

**DORA
KAPRÁLOVÁ**

Povídka

**TONO
STANO**

Ateliér

Básník čísla František Dryje

František Dryje (nar. 9. října 1951 v Praze) je básník, esejista. Od roku 1979 je členem pražské Surrealistické skupiny, od roku 1994 šéfredaktorem časopisu *Analogon*. Básnické sbírky: *Požíraný druh* (Spolek Analogon, 1994), *Muchomůr — génius noci* (Votobia, 1997), *Mrdat* (Torst, 1998), *Šalamounův hadr* (Arbor vitae, 2002), *Druhé Desatero* (Ateliér Šupina, 2004), *Vlci* (Arbor vitae, 2010), *Devět způsobů, jak přijít o rozum* (Pulchra, 2012), *ACH — Angažovaná poesie A. D. 2013* (Petr Štengl, 2013), *Locus debilis* (Spolek Analogon, 2014), *Nebe — peklo — já* (Malvern, 2018), *Neutečeš, vole!* (Spolek Analogon, 2021), *Muriel vrtá mrtvou hlavu* (Spolek Analogon, 2023). Ukázka pochází z básnické sbírky *Proflákaný čas*, jež se připravuje k vydání v Edici Analogonu v roce 2025.

Povídka Dora Kaprálová

Narodila se roku 1975 v Brně. Žije a pracuje převážně v Berlíně. Oceňovaná autorka knih pro dospělé i děti, tvůrkyně rozhlasových dokumentů a rozličných reportáží. Poslední roky spolupracuje čím dál častěji i s českými divadly. Po prózách vydaných v nakladatelství Druhé město (*Berlínský zápisník*, *Ostrovy*, *Utrpení a jiné žánry*, *Zimní kniha o lásce*) či Baobab (*Pan Nikdo a bílá tma*) vyšla letos její novela *Mariborská hypnóza* v nakladatelství Větrné mlýny.

Nová jména Nela Haluzová

Nela Haluzová (nar. 2001) studuje psychologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého. Je organizátorkou autorských čtení Vyčítání. V roce 2023 se umístila na druhém místě v soutěži Ortenova Kutná Hora. V nakladatelství Bílý Vigvam byla na konci května vydána její prvotina *Odplouvám, nečekej*.

Ateliér Tono Stano

Galerie hlavního města Prahy zve na velkorysou pracovní bilanci pětadesátiníka zvukného jména, které platí nejenom za titul výstavy a knižního katalogu, nýbrž i za fotografovou obchodní značku. Při nastudování díla, proslulého hlavně inscenacemi ženských figur a kompozicemi černobílých portrétů celebrit, se kurátorky Magdalena Juříková a Helena Musilová neváhaly vrátit až k juvenilním pracím z hloubi osmdesátých let. Tiskovým komuniké pak připomínají, že Tono Stano coby „student fotografie na pražské FAMU spolu s dalšími spolužáky ze Slovenska vynikl razantním rozchodem se zažitými modely školní praxe“. Jakožto pamětníka mě těší, že netoliko ony výchozí, nýbrž i pozdější objevy odolávají zubům času. Efekt prohlídky umocňuje popření chronologie skladbou nových i dávno nevystavovaných věcí, stejně jako zpřístupnění fotografických skic či kresebných náčrtů. Spolu s mnoha solitéry nabízí rekapitulace rovněž série *Bílý stín*, *Exteriér*, *Polaroid — Abstrakce a Kosmos*, případně ukázky z podivuhodné kolektivní výstavy *Hra na čtvrtého* (1986). Podívaná *Tono Stano* je přístupná do 24. srpna v Městské knihovně. (Josef Moucha)

**S ukrajinským filosofem Volodymyrem Jermolenkem o myšlení
v paradoxech, neekologické vině či mýlkách Evropy**

ÚKOL UKRAJINSKÉHO FAUSTA

Text Josefína Formanová
Foto Valentyn Kuzan & Jurij Stefanjak

Vedle pedagogické činnosti na kyjevské univerzitě filosof Volodymyr Jermolenko spravuje internetovou platformu UkraineWorld.org, kterou založil před otevřenou invazí Ruska na Ukrajinu. Chce tak nabídnout vhled do kultury, historie a dění v zemi. Publikuje články, videa z debat pořádaných na Ukrajině i ve světě, podcastové série, v nichž se vedle něj a jeho ženy, literární teoretičky a historičky Tetjany Ogarkové, objevují třeba i světoví myslitelé jako Timothy Snyder, David Rieff či Margaret Atwoodová. Jermolenko cestuje po světě, poskytuje rozhovory v pěti jazycích a vystupuje ve veřejných diskusích. A jezdí na frontu, kam vozí knihy a také auta k evakuaci raněných.

unie a kořen evropské sounáležitosti je zkrátka iluze. Chrání Evropany před realitou. Po druhé světové válce bylo zapotřebí vytvořit tento ideový rámec a antinacistický diskurz. Bylo to mimořádně důležité. Jenže se to dnes ukazuje jako jeden z vícero nezbytných kroků. Druhý by spočíval v praktickém zodpovězení otázky, jak zabránit obdobnému zlu. Jak snížit násilí ve společnosti, jak ho zbavit smyslu.

Ale když přijde válka, ani takové odpovědi nebudou stačit...

Ne, nebudou. A lidé pořád nebudou věřit, že se to děje. Například jako v Katalánsku. Kdosi mi líčil, jak je katalánská levice přesvědčena, že přestane-li jejich země vyzbrojovat Ukrajinu, bude mír. Rád bych se jich zeptal, zda vědí, že občanskou válku ve Španělsku prohráli proto, že je Francie a Británie přestaly vybavovat zbraněmi. Sovětský svaz možná něco přihodil. Ale nacistické Německo a fašistická Itálie podporovaly Franca.

Žijeme zapouzdření ve svých přesvědčeních. Pokulháváme v tom, čemu se říká

„reality check“, kontrola faktů. Pravda nám z poloviny chronicky uniká. Hodnoty jako mír a boj proti zlu — to všechno je skvělé. Jenže žádné návody, jak je udržet, nestačí na realitu. Můj přítel Pavlo Klimkin, bývalý ukrajinský ministr zahraničí, rád vypráví anekdotu o Einsteinovi. Nevím, co je na ní pravdy, ale mluví za vše. Einstein zadá studentům závěrečný test, dá jim složitý příklad z fyziky. Studenti reagují: pane profesore, tuhle úlohu jste nám zadal už loni. Einstein na to: úloha je stejná, ale řešení se změnilo. ●

Foto Valentyn Kuzan

Volodymyr Jermolenko (nar. 1980) je ukrajinský filosof, novinář, spisovatel a mimo jiné také prezident ukrajinského PEN klubu a ředitel analytického oddělení Internews Ukraine. Vyučuje na Kyjevsko-mohyljanské akademii a působí jako šéfredaktor internetové platformy *UkraineWorld.org*, kde kromě dalšího vydává anglické podcastové série *Explaining Ukraine* a *Thinking in Dark Times*. Píše články do prominentních světových i ukrajinských médií jako *The Economist*, *Le Monde*, *Financial Times*, *New York Times*, *Newsweek* či do českého *Deníku N* a *Deníku Referendum*; a komentuje dění na Ukrajině a ve světě v pořadech BBC, CNN, Al Jazeera, France 24, France Culture, Radio France International a dalších. Jeho texty vycházejí ve více než třinácti světových jazycích. Dosud obdržel například Cenu Myroslava Popovyče (2021), Petra Mohyly (2021), Jurije Ševeljova (2018) nebo ukrajinskou Cenu Kniha roku 2015, 2018 a 2023. Se svou ženou Tetjanou a třemi dcerami žije a pracuje v Kyjevě a organizuje humanitární pomoc na frontě i mezi civilisty.

MOUDRÉ JAKO ČAS A HRDÉ JAKO SOUBOJ

Míla Janišová

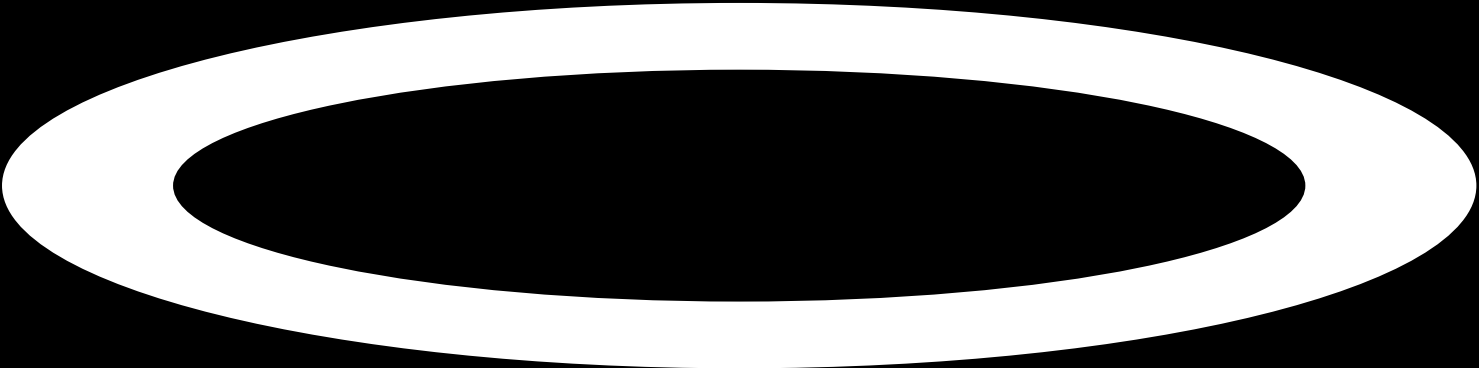

MALÉ ČESKÉ VERNEOVKY

Michal Jareš

VEČER V RÁJI

Lucia Berlinová

SVATÁ

Sára Zeithammerová

POMSTA MOCNÝCH

Moisés Naím

PARANOIA

Luigi Zoja

A

RR

SS

DUCHOVNÍ CESTA BÁSNÍKOVA – BÁSNÍCI DNE

Václav Ryčl

Zdeněk Barborka

Josef Janda

Sylva Fischerová

Jiří Gold

Božena Správcová

Ivo Vodsedálek

ARS POETICA
ročník 22LITERÁRNĚ-VÝTVARNÉ DÍLNY
čtení / dílny / poezie / koncerty /
výtvarné umění / hudba

26. 7. — 3. 8. 2025

HOSTÉ

Pavel Klusák

Tomáš Ruller, Bohdan Holomíček

Robert Janda

Eva Wágnerová, Daniel Matějka, Hana Matějková

Rony Plesl

Neue Welt

Josef Mlejnek, Stanislav Hausvater, Andrzej Babuchowski

fara ČCE Šonov u Nového Města nad Metují
cena 3490 Kč (zahrnuje stravování)
při platbě do 30. 6. 2025 3190 Kč
jednotlivé vstupné na večerní programy 100 Kč
přihlášky a další informace:
FB arspoeticadilny
IG arspoeticacz
tel. 733 291 260
www.arspoetica.cz

Novinka!

Martin Patříčný
na chvíli opustil svůj
dřevěný svět
a vypráví o básních.

„Nejvíce o ženách a mužích...
návod k použití?“

Objednávejte na **Kosmas.cz**,
Jonathanlivingston.cz...

www.patricny.com

JAK SE ŘÍKÁ
BÁSEŇ

MARTIN PATŘIČNÝ

Časopis Edice Web Rukopis+

vškk Vysoká škola kreativní komunikace
Na Pankráci 54, 140 00 Praha 4
rukopisplus.cz vškk.cz
literarni-akademie.cz praguecom.com

VŠKK

VYSOKÁ ŠKOLA
KREATIVNÍ
KOMUNIKACE

ŠRÁMKOVÁ SOBOTKA

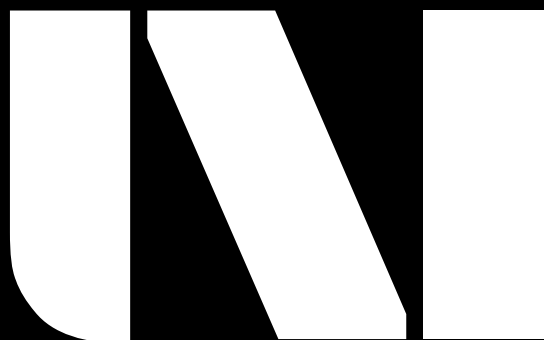
festival českého jazyka, řeči a literatury

28. 6. – 5. 7. 2025

69
ročník*

Otevřený tradici,
věrný jinakosti.
Od roku 1990.
Předplatte si Tvar za 1050 Kč ročně.

KULTURNÍ MAGAZÍN

Každý měsíc přinášíme dávku rozhovorů, portrétů, esejí a recenzí. Mapujeme alternativní hudbu, jazz, world music, píšeme o filmu, divadle a umění.

Předplatte si **UNI magazín** a nově získáváte i elektronickou verzi časopisu a přístup do kompletního archivu. **Objednávejte na**
www.magazinuni.cz

TABOOK

PRO HRA!

4.-7.9.2025

TÁBOR KNIHY ZÁŘÍ

TABOOK CROSSOVER BOOK FESTIVAL

SPISOVATELÉ, ILUSTRÁTORI, PŘEKLADATELÉ, REDAKTORI, NAKLADATELÉ A JEJICH ČTENÁŘI V JEDNOM MĚSTĚ

svetovka.cz

Plav

Měsíčník pro
světovou literaturu

Roční předplatné objednávejte na
svetovka.cz/jak-koupit

Aktuální číslo # 6/2025

Jsem loď a moje
trápení je moře
*Současné
anglofonní potopy*

Monique Roffey Sarah Moss
Kim Stanley Robinson
Missouri Williams

Rozhovor k novému překladu: Tong Wei-ger –
Mohu jen vrátit čtenářům dary mrtvých
Projekt CELA: Francesco Aloia – Přezvýkaná Krev
(přeložila Anna Kostková)

Meme

COOL POLITBYRO

Jakub Jetmar

Internet se zamiluje do kdečeho, aby ho nový zájem záhy omrzl. Kdo si dnes vzpomene na taneček Harlem Shake, Clubhouse či NFT opičky. Teď však objevuje něco docela velkého, co patrně jen tak nezmizí. Čínu.

„Čína je tak podceňovaná. WTF.“ „Roky propagandy VS jedno video.“ „Všechno mají tak nové!“ Komentáře pod několikahodinovými streamy z čínské cesty dvacetiletého Američana, kterého internet zná jako IShowSpeed, září nadšením. Patrně je lajkují i mladí Češi. Když populární youtuber navštívil Prahu, uličkami jej pronásledovaly davy. Teď dělal salta na Velké čínské zdi — a věstník západní hegemonie *The Economist* si drbe hlavu, jak se Čína stala tak moc cool.

Vysokorychlostní železnice, roboti v ulicích i restauracích, monumentální věžáky a světelné show, které místo střelného prachu obstarávají synchronizované drony. Kdo tráví s YouTube víc času než s televizí, videím o čínském hospodářském zázraku se mohl jen stěží vyhnout. Část jejich tvůrců nepochybně platila Komunistická strana Číny. I Česko loni řešilo kauzu influencera Jana Michálka, který bálil o úžasné zemi, ve které mu všechno kdovíproč platili. Neměli bychom se však domnívat, že všechno táhnou naivní a zaplacení jednotlivci, jak by si mohl člověk odnést z virálního videa Mikyře, který skrytě zkouší ochotu českých influencerů propůjčit se čínské propagandě. Sledujeme mnohem spíše, řečeno se soudruhy, jak kvantita přechází v kvalitu.

Svět poblázněný velkými jazykovými modely překvapil úspěch čínského DeepSeeku, daří se počítačovým hrám, skutečně globální ambice začínají mít i filmy. Animák *Ne Zha 2* se letos stal pátým nejvýdělečnějším filmem všech dob. Do kapes po celém světě se dostal TikTok, aplikace s více než jednou a půl miliardy uživatelů, která i v tuzemsku roste nejrychleji ze všech sítí. Mediář upozornil, že naši s krátkými videi tráví násobně více času než na webech České televize, Novy i Primy dohromady. Na hlavním vysílacím kanále internetu se dozví mnohé, patrně si však neodnesou horší vztah k Pekingu.

Pověst Číny poškodil koronavirus, od té doby ale její popularita roste, ukazují globální výzkumy jako Democracy Perception Index. Většina lidí ze stovky států ji dnes hodnotí lépe než Spojené státy americké. Přestože však Donald Trump sice zchladil náš vztah k zemi svobody, jak ukázal čerstvě STEM, k Pekingu máme stále výrazně skeptičtější postoj. Nemůžeme tudíž očekávat nějaký velký obrat. Lidskoprávní politiky se Česko sice vzdalo, do autoritářského režimu v čele s politbyrem se však jen tak nezamilujeme. Na druhou stranu, viděli jste ty vlaky, auta, baráky? Teď jsem na TikToku narazil na takové video...

Autor je novinář.

HOST → 7

Osobnost

DOUGLAS STUART

Téma

AFEKTIVITA

Esej

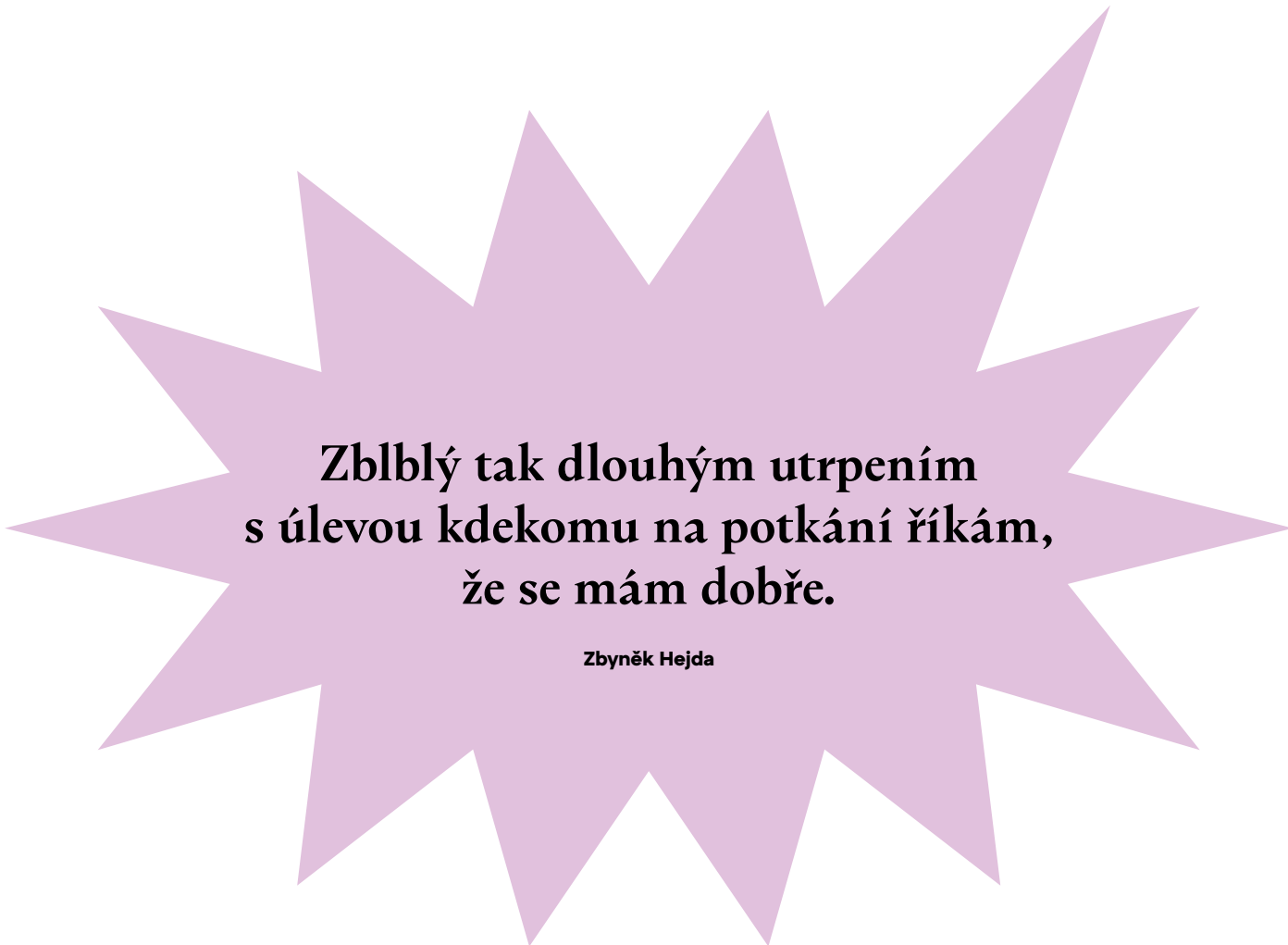
ZORA HESOVÁ

Historie

PANÍ DALLOWAYOVÁ

Reportáž

IVAN MOTÝL

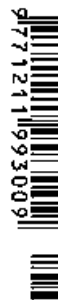
**Zblblý tak dlouhým utrpením
s úlevou kdekomu na setkání říkám,
že se mám dobře.**

Zbyněk Hejda

51. Letní filmová škola Uherské Hradiště

25—31 07
2025

Literární program:
Miroslav Hlaučo
Linda Bartošová
Emma Kausc

**Karel Veselý
Petro Mid'anka (UA)
Jan Němec + Jana Šrámková
a další**